

Μέτρο 2.5: Εναλλακτικές μορφές δια βίου εκπαίδευσης

B. ΕΙΣΑΓΩΓΗ : ΣΥΝΟΨΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Στις αποφάσεις και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της Λισσαβόνας, η υιοθέτηση μιας στρατηγικής για τη Δια Βίου Μάθηση (Lifelong Learning) αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα και βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Είναι ο βασικός άξονας που συναρθρώνει γύρω του τόσο τις διάφορες βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος, όσο και τον χώρο της εργασίας και των επιχειρήσεων, την τοπική κοινότητα, την οικογένεια, καθώς επίσης και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, προωθώντας νέες καινοτομικές μεθόδους και χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας.

Δύο είναι οι στόχοι της δια βίου μάθησης:

- Η προώθηση της ενεργού συμμετοχής στο κοινωνικό γίγνεσθαι, και
- Η αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης (απασχολησιμότητα).

Σημειώνεται ότι η απασχολησιμότητα αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη πλήρους απασχόλησης και ευημερίας στη «νέα οικονομία». Τόσο η απασχολησιμότητα όσο και η ενεργός συμμετοχή στο κοινωνικό γίγνεσθαι προϋποθέτουν επαρκείς και σύγχρονες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες συμμετοχής και συνεισφοράς στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Τα βασικά πεδία δράσης στα πλαίσια της στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση είναι:

1. Παροχή νέων βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων για όλους.

Στην πληροφορική, στις ξένες γλώσσες, την τεχνολογία, το επιχειρηματικό πνεύμα και τις κοινωνικές δεξιότητες, μαζί με τις παραδοσιακές δεξιότητες της γραφής, της ανάγνωσης και της αρίθμησης.

2. Αύξηση των επενδύσεων στους ανθρώπινους πόρους.

Η επένδυση σε ανθρώπινους πόρους αποτελεί βασική προτεραιότητα της οικονομίας. Οι ιδιωτικές οικονομικές δυνάμεις πρέπει να πεισθούν στην αναγκαιότητα αυτής της άυλης επένδυσης ώστε να πραγματοποιηθεί το όραμα της κοινωνίας της γνώσης.

3. Ανάπτυξη των καινοτομιών όσον αφορά τη διδασκαλία και τη μάθηση.

Ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών μεθόδων και πλαισίων διδασκαλίας με αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας.

4. Αξιολόγηση της εκπαίδευσης.

Βελτίωση των τρόπων αξιολόγησης της συμμετοχής και των αποτελεσμάτων της εκπαίδευσης.

5. Αναθεώρηση των τρόπων Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής.

Εξασφάλιση στον καθένα της εύκολης πρόσβασης σε καλής ποιότητας πληροφορίες και παροχή συμβούλων σχετικά με τις δυνατότητες σπουδών καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής.

6. Η εκπαίδευση να έρθει πιο κοντά στην οικογένεια.

Η εκπαίδευση να γίνει κινητήριος μοχλός της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Να αναπτυχθούν εταιρικές σχέσεις και συμπράξεις και να γίνουν τα σχολεία και τα κέντρα εκπαίδευσης, που θα είναι συνδεδεμένα στο Internet, προσιτά μέσω συστημάτων ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε άτομα όλων των ηλικιών.

Μια από τις πέντε βασικές πολιτικές του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου είναι «η προώθηση της απασχολησιμότητας, των δεξιοτήτων και της κινητικότητας μέσω της δια βίου μάθησης». Άμεση συνέπεια της πολιτικής αυτής είναι η επέκταση της μαθησιακής διαδικασίας από την συμβατική της «τυπικής εκπαίδευσης», στην εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου.

Στο πλαίσιο του Μέτρου πραγματοποιείται συνολική προσπάθεια δημιουργίας ενός ανοικτού και ευέλικτου ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού συστήματος που να κατοχυρώνει την πρόσβαση στη δια βίου μάθηση για όλα τα μέλη της κοινωνίας. Στην κατεύθυνση αυτή θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις που θα βοηθήσουν ηλικιακές ομάδες που σήμερα δεν μπορούν να εισέλθουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να το πραγματοποιήσουν μέσω της ανάπτυξης των ήδη υπάρχουσών ή μέσω της δημιουργίας νέων δομών. Παράλληλα στον Άξονα προτεραιότητας 1 μέτρο 1.1. θα υλοποιηθούν δράσεις που εντάσσονται στον τομέα της δια βίου μάθησης και αφορούν τα σχολεία Β' ευκαιρίας και την εκπαίδευση ενηλίκων. Τέλος στον Άξονα προτεραιότητας 2 μέτρο 2.3. προβλέπεται να πραγματοποιηθούν ενισχυτικά προγράμματα επαγγελματικών προσόντων καθώς και ειδικά προγράμματα συμπληρωματικής εκπαίδευσης.

Η πρώτη προσπάθεια εμπλοκής του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος στην υλοποίηση του νέου ολοκληρωμένου θεσμού της δια βίου μάθησης και δημιουργίας των προϋποθέσεων εκείνων που θα επιτρέψουν τη δημιουργία ευέλικτων εκπαιδευτικών δομών και διαδικασιών, ξεκίνησε στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ Ι. Όλες οι ενέργειες που υλοποιήθηκαν ήταν καινοτομικές και γι' αυτό αναπτύχθηκαν πιλοτικά, καταλαμβάνοντας ένα ευρύ φάσμα του εκπαιδευτικού συστήματος, τόσο στην υποχρεωτική εκπαίδευση με την εισαγωγή του σχολείου δεύτερης ευκαιρίας όσο και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υλοποιήθηκαν οι ακόλουθες παρεμβάσεις :

- **Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)**

Στα πλαίσια του ΕΑΠ λειτούργησαν σε πρώτη φάση 5 προγράμματα προπτυχιακών σπουδών, 9 προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών και 3 μεταπτυχιακά προγράμματα επιμόρφωσης. Ήδη στο ΕΑΠ φοιτούν περίπου 5.000 άτομα διαφόρων ηλικιών. Επίσης, το ΕΑΠ έχει ολοκληρώσει την παραγωγή διδακτικού υλικού για ακόμα 1

προπτυχιακό πρόγραμμα, 7 μεταπτυχιακά προγράμματα και 5 μεταπτυχιακά προγράμματα επιμόρφωσης.

- **Τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής (ΠΣΕ)**

Στα πλαίσια των ΠΣΕ δημιουργήθηκαν 8 τμήματα σε ΑΕΙ και 14 τμήματα σε ΤΕΙ, τα οποία καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα εξειδικευμένων επιστημονικών και τεχνολογικών αντικειμένων. Στα τμήματα αυτά φοιτούν περίπου 6.500 άτομα διαφόρων ηλικιών.

- **Τα Προγράμματα Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης**

Λειτουργήσαν 16 Προγράμματα εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με 1.445 φοιτητές. Αποκτήθηκε τεχνογνωσία και εξήχθησαν συμπεράσματα ως προς τη μεθοδολογία. Δημιουργήθηκαν και δοκιμάστηκαν ως προς το παιδαγωγικό τους μέρος πακέτα εκπαιδευτικού υλικού, τα οποία μπορούν να αναπτυχθούν και να βελτιωθούν περαιτέρω βάση της εμπειρίας από την εφαρμογή τους.

- **Τα Προγράμματα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης**

Στα πλαίσια των Προγραμμάτων Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης αναπτύχθηκαν σε πολλά Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης προγράμματα διαφόρων μορφών και μοντέλων, από την εμπειρία των οποίων μπορούν να συναχθούν πολύτιμα συμπεράσματα για την μορφή που πρέπει να πάρουν τα Προγράμματα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης. Συνολικά αναπτύχθηκαν 19 Προγράμματα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης τα οποία παρακολούθησαν περίπου 1.800 άτομα.

Η λειτουργία όλων των ανωτέρω προγραμμάτων απέδειξε μια σειρά από προβλήματα που σχετίζονται με τον συντονισμό, την ενημέρωση, τις επικαλύψεις, τη διοικητική οργάνωση, την αυτοχρηματοδότηση κλπ. Οι προσπάθειες που έγιναν για την επίλυση των προβλημάτων αυτών αποδείχτηκαν πολύτιμότητες για την απόκτηση της αναγκαίας εμπειρίας, που θα επιτρέψει αφενός την απρόσκοπτη συνέχιση της λειτουργίας των προγραμμάτων αυτών στο προσεχές μέλλον, αφετέρου

την εισαγωγή στο σύστημα ορισμένων απαραίτητων καινοτομιών, που θα υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ και που προβλέπεται να ικανοποιήσουν το στόχο της εγκατάστασης και λειτουργίας ενός αποτελεσματικού και ολοκληρωμένου συστήματος δια βίου μάθησης.

Γ. ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΕΤΡΟΥ & ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΕΙΚΤΕΣ

Γ1. ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΕΤΡΟΥ & ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΟΥΣ

Ο γενικός στόχος του Μέτρου είναι η παροχή εναλλακτικών μορφών δια βίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιμόρφωσης σε ομάδες πληθυσμού που δεν ανήκουν υποχρεωτικά στις συμβατικές ομάδες φοιτητών / σπουδαστών. Μέσω αυτών των προγραμμάτων θα προωθηθεί η διευκόλυνση της προσαρμοστικότητας των πτυχιούχων και άλλων εργαζομένων, η βελτίωση της κινητικότητας στον εργασιακό χώρο και η εναρμόνιση του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με τις εξελίξεις και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και των νέων τεχνολογιών.

Στα πλαίσια του Μέτρου ειδική μέριμνα δίνεται :

- στην ενίσχυση των σπουδών της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών έτσι ώστε να καλυφθεί η ανάγκη του «ψηφιακού αλφαριθμητισμού» στη χρήση τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας όχι μόνο των εκπαιδευτικών αλλά και του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού. Τα προγράμματα αυτά θα χρηματοδοτηθούν κατά προτεραιότητα.
- στην υποστήριξη των προγραμμάτων με τη χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας όπως π.χ. η εκπαίδευση από απόσταση.

- στη δημιουργία συνθηκών για την προσέλκυση γυναικών σε τομείς όπου η παρουσία τους είναι περιορισμένη.

Η εμπειρία που αποκτήθηκε στο ΕΠΕΑΕΚ Ι επέτρεψε το σχεδιασμό ενός εξειδικευμένου φορέα, του Ινστιτούτου Δια Βίου Εκπαίδευσης (ΙΔΕ), που θα έχει σαν αποστολή τον συντονισμό της υλοποίησης των Προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο πλαίσιο των ΙΔΕ, που θα θεσμοθετηθούν με Νόμο, θα αναπτυχθούν και θα εφαρμοστούν Προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης συμβατά με την εθνική και ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική τα οποία θα υποστηριχθούν από τις Πράξεις του παρόντος Μέτρου.

Η στρατηγική για την επίτευξη του στόχου αποβλέπει αφενός στην υποστήριξη της ίδρυσης των ΙΔΕ, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο και αφετέρου στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών.

Επίσης, θα ενισχυθούν δομές που αναπτύχθηκαν στο ΕΠΕΑΕΚ Ι όπως π.χ. τα προγράμματα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου τα οποία θα εναρμονιστούν με τις προδιαγραφές του Νόμου.

Τα προγράμματα που θα προσφέρονται, θα εφαρμόζονται είτε με συμβατικούς τρόπους είτε με χρήση εργαλείων των νέων τεχνολογιών είτε μέσα από κάποιο μικτό ευέλικτο σχήμα. Επίσης, θα ενισχυθούν συνεργασίες των ΙΔΕ για την ανάπτυξη των προγραμμάτων τους με επαγγελματικές και επιστημονικές οργανώσεις και αντίστοιχα τμήματα της Ελλάδας ή/και του εξωτερικού.

Γ2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΑΞΕΩΝ – ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Για την προώθηση του νέου μοντέλου δια βίου εκπαίδευσης, το Μέτρο περιλαμβάνει Πράξεις που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση των προγραμμάτων που θα προβλέπονται από τον υπό ψήφιση Νόμο και που κατηγοροποιούνται ως εξής :

Κατηγορία Πράξεων α : Ανάπτυξη των ΙΔΕ και του ΕΑΠ

Θα υποστηρικτούν όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την αρχική εγκατάσταση και λειτουργία των υπό θεσμοθέτηση ΙΔΕ καθώς και για την περαιτέρω ανάπτυξη και λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ).

Κατηγορία Πράξεων β : Ανάπτυξη και λειτουργία προγραμμάτων άτυπης δια βίου εκπαίδευσης

Θα αναπτυχθούν και θα υλοποιηθούν, σύμφωνα με τα προδιαγεγραμμένα στο νομοσχέδιο, τα ακόλουθα προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης :

- *Προγράμματα επιμόρφωσης :* τα προγράμματα αυτά είναι βραχύχρονα (περίπου 80 ωρών) μέσα από ανεξάρτητες διδακτικές ενότητες και οδηγούν σε πιστοποιητικό επιμόρφωσης. Απευθύνονται σε κατόχους τίτλου απολυτηρίου ενιαίου λυκείου ή αντίστοιχο τίτλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένων πτυχίων ΤΕΕ α' και β' κύκλων.
- *Προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης :* τα προγράμματα αυτά είναι βραχύχρονα (80 περίπου ωρών) απευθύνονται αποκλειστικά σε πτυχιούχους Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγούν σε χορήγηση πιστοποιητικού συνεχιζόμενης εκπαίδευσης.
- *Προγράμματα συμπληρωματικής εκπαίδευσης :* τα προγράμματα αυτά είναι μεγαλύτερης διάρκειας (άνω των 200 ωρών) απευθύνονται σε πτυχιούχους Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγούν σε χορήγηση πιστοποιητικού συμπληρωματικής εκπαίδευσης.

Στα παραπάνω σεμινάρια και προγράμματα είναι δυνατή η παρακολούθηση μεμονωμένων διδακτικών εννοιών (σπονδύλων, modules) που οδηγούν σε χορήγηση πιστοποιητικού επιτυχούς παρακολούθησης των αντιστοίχων εννοιών, και πιθανώς σε πιστοποιήσιμο αρθρωτό πρόγραμμα.

Αυτή η κατηγορία πράξεων θα χρηματοδοτηθεί εφόσον τα έργα προβλέψουν και εκτελέσουν με επιτυχία ειδικά μέτρα για την βιωσιμότητά τους.

Κατηγορία Πράξεων γ : Προγράμματα τυπικής εκπαίδευσης

- *Προγράμματα Πτυχίου:* Τα προγράμματα αυτά είναι αντίστοιχα των προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών που παρέχονται στα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγούν σε χορήγηση ισότιμου πτυχίου. Απευθύνονται σε άτομα ηλικίας άνω των 25 ετών με απολυτήριο Ενιαίου Λυκείου ή αντίστοιχο τίτλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε πτυχιούχους άλλων Τμημάτων. Η διδασκαλία μπορεί να παρέχεται και εξ αποστάσεως όπως το πράττει το ΕΑΠ ή κάνοντας χρήση νέων τεχνολογιών (τηλεκπαίδευση) ή με τον συμβατικό τρόπο ή και με μικτό τρόπο καθώς και με την παρακολούθηση εντατικών κύκλων σπουδών (θερινά τμήματα κ.λ.π.).
- *Προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών:* Θα χρηματοδοτηθούν επίσης προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών με διαδικασίες ευέλικτης διδασκαλίας (ανοικτή, εξ αποστάσεως, σεμινάρια, εντατικοί κύκλοι μαθημάτων, θερινά μαθήματα, κλπ.)

Για τον σχεδιασμό και την έναρξη λειτουργίας «προγραμμάτων τυπικής εκπαίδευσης» από τα ΙΔΕ θα απαιτείται έγκριση από τα οικεία ανώτατα διοικητικά όργανα των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Σύγκλητος ή Διοικητικό Συμβούλιο).

Τονίζεται ότι μεταβατικά, θα συνεχιστεί η λειτουργία και η χρηματοδότηση των Προγραμμάτων Σπουδών Επιλογής (ΠΣΕ) μέχρι την αποφοίτηση των εισαχθέντων φοιτητών. Παράλληλα μέχρι τη θεσμοθέτηση των ΙΔΕ προβλέπεται η χρηματοδότηση του ΕΑΠ για την επέκταση του θεσμού της δια βίου μάθησης. Αναμένεται ότι με την ίδρυση των ΙΔΕ θα δημιουργηθούν συνθήκες άμιλλας και αλληλοσυμπλήρωσης μεταξύ των δύο θεσμών δια βίου εκπαίδευσης (ΕΑΠ και ΙΔΕ).

Κατηγορία Πράξεων δ : Δραστηριότητες συνεχούς αυτο-βελτίωσης

Μετά την ίδρυση οργάνωση και αρχική λειτουργία τους, τα ΙΔΕ θα μπορούν να προβούν σε συνεργασίες είτε μεταξύ τους, είτε με το ΕΑΠ,

είτε με επιμελητήρια και επιστημονικές ενώσεις, καθώς και να εκπονούν μελέτες και να αναπτύσσουν μεθόδους για αποτελεσματικότερους τρόπους εκπαίδευσης και για αξιολόγηση της λειτουργίας τους και πιστοποίηση των προσφερόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών τους.

Συνεργασίες : Δικαιούχοι έργων μπορεί να είναι και «δίκτυα συνεργασίας» για τα οποία οι κανόνες επιλεξιμότητας δράσεων και δαπανών θα παραμείνουν οι ίδιες όπως και για τα μεμονωμένα ΙΔΕ ή το ΕΑΠ.

Μελέτες : Τα ΙΔΕ θα προωθήσουν την διενέργεια μελετών που θα έχουν σαν στόχο τον εντοπισμό των αναγκών για δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, και οι οποίες θα βοηθήσουν στο συντονισμό όλων των ενεργειών που γίνονται πανελλαδικά κυρίως στην περίπτωση ΙΔΕ και δικτύων συνεργασίας τα οποία είναι μοναδικά στην πλειονότητα των προσφερόμενων από αυτά υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης.

Ερευνητικές και Καινοτομικές Δραστηριότητες : Τα ΙΔΕ και το ΕΑΠ θα προωθήσουν την ανάπτυξη ερευνητικών και καινοτομικών δραστηριοτήτων αναγκαίων για την υποστήριξη αλλά και τη συνεχή ανάπτυξη και ποιοτική βελτίωση του εκπαιδευτικού τους έργου. Μεταξύ των δράσεων που θα εκτελεστούν περιλαμβάνονται η ανάπτυξη και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού και μέσων, η έρευνα για την αποτελεσματικότερη δυνατή αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών, η ανάπτυξη διδακτικών και παιδαγωγικών μεθόδων για τις διάφορες μορφές δια βίου εκπαίδευσης.

Σύστημα αξιολόγησης-πιστοποίησης : Τα ΙΔΕ θα υποστηρίξουν τη δημιουργία ενός συνεχούς συστήματος αξιολόγησης των δομών και λειτουργίας των προγραμμάτων σπουδών δια βίου εκπαίδευσης. Στόχο θα αποτελεί η δημιουργία ιδρυματικών ή διϊδρυματικών συστημάτων πιστοποίησης για την κατοχύρωση των δομών που ήδη υπάρχουν ή πρόκειται να δημιουργηθούν, την διασφάλιση της ακαδημαϊκότητας, και

την πιθανή χορήγηση πιστωτικών διδακτικών μονάδων των με επιτυχία περαιώμενων modules έναντι βασικού ή μεταπτυχιακού τίτλου.

Σημειώνεται ότι για να είναι δυνατή η υλοποίηση των παραπάνω κατηγοριών πράξεων είναι απαραίτητη η δημιουργία υλικοτεχνικής υποδομής των ΙΔΕ (π.χ. εργαστήρια, παραρτήματα, studios τηλεκπαίδευσης κλπ.), είτε ενισχύοντας τις ήδη υπάρχουσες δομές στα ιδρύματα που μπορούν να εξυπηρετούν και τα προγράμματα σπουδών των ΙΔΕ, είτε δημιουργώντας νέες απαραίτητες δομές.